

XI. Phẩm Già

146. "Cười gì, hân hoan gì,
Khi đời mãi bị thiêu?
Bị tới tấp bao trùm,
Sao không tìm ngọn đèn?"

147. "Hãy xem bong bóng đẹp,
Chỗ chất chứa vết thương,
Bệnh hoạn nhiều suy tư,
Thật không gì trường cửu."

148. "Sắc này bị suy già,
Ổ tật bệnh, mỏng manh,
Nhóm bất tịnh, đổ vỡ,
Chết chảm đứt mạng sống."

149. "Như trái bầu mùa thu,
Bị vát bỏ quăng đi,
Nhóm xương trắng bỏ câu,
Thấy chúng còn vui gì?"

150. "Thành này làm bằng xương,
Quét tó bằng thịt máu,
Ổ đây già và chết,
Mạn, lừa đảo chất chứa."

151. "Xe vua đẹp cũng già.
Thân này rồi sẽ già,
Pháp bậc thiện, không già.
Như vậy bậc chí thiện
Nói lên cho bậc thiện."

152. "Người ít nghe kém học,
Lớn già như trâu đực.
Thịt nó tuy lớn lên,
Nhưng tuệ không tăng trưởng."

153. "Lang thang bao kiếp sống
Ta tìm nhưng chẳng gặp,
Người xây dựng nhà này,
Khổ thay, phải tái sanh."

154. "Ôi! Người làm nhà kia
Nay ta đã thấy người!
Người không làm nhà nữa.
Đòn tay người bị gãy,
Kèo cột người bị tan
Tâm ta đạt tịch diệt,
Tham ái thấy tiêu vong."

155. "Lúc trẻ, không phạm hạnh,
Không tìm kiếm bạc tiền.
Như cò già bên ao,
Ủ rữ, không tôm cá."

156. "Lúc trẻ không phạm hạnh,
Không tìm kiếm bạc tiền;
Như cây cung bị gãy,
Thờ than những ngày qua."

XII. Phẩm Tụ Ngã

157. "Nếu biết yêu tụ ngã,
Phải khéo bảo vệ mình,
Người trí trong ba canh,
Phải luôn luôn tỉnh thức."

158. "Trước hết tụ đặt mình,
Vào những gì thích đáng.

Sau mới giáo hóa người,
Người trí khỏi bị nhiễm."

159. "Hãy tự làm cho mình,
Như điều mình dạy người.
Khéo tự điều, điều người,
Khó thay, tự điều phục!"

160. "Tự mình y chỉ mình,
Nào có y chỉ khác.
Nhờ khéo điều phục mình,
Được y chỉ khó được."

161. "Điều ác tự mình làm,
Tự mình sanh, mình tạo.
Nghiền nát kẻ ngu si,
Như kim cương, ngọc báu."

162. "Phá giới quá trầm trọng,
Như dây leo bám cây
Gieo hại cho tự thân,
Như kẻ thù mong ước."

163. "Để làm các điều ác,
Để làm tự hại mình.
Còn việc lành, việc tốt,
Thật tối thượng khó làm."

164. "Kẻ ngu si miệt thị,
Giáo pháp bậc La Hán,
Bậc Thánh, bậc chánh mạng.
Chính do ác kiến này,
Như quả loại cây lau
Mang quả tự hoại diệt."

165. "Tự mình, làm điều ác,
Tự mình làm nhiễm ô,
Tự mình không làm ác,
166. "Chớ theo pháp hạ liệt.
Chớ sống mặc, buông lung;
Chớ tin theo tà kiến,
Tự mình làm thanh tịnh.
Tịnh, không tịnh tự mình,
Không ai thanh tịnh ai!"
Chớ tăng trưởng tục trần."

XIII. Phẩm Thế Gian

167. "Dầu lợi người bao nhiêu,
Chớ quên phần tư lợi,
Nhờ thắng trí tư lợi.
Hãy chuyên tâm lợi mình."

168. "Nỗ lực, chớ phóng dật!
Hãy sống theo chánh hạnh;
Người chánh hạnh hưởng lạc,
Cả đời này, đời sau."

169. "Hãy khéo sống chánh hạnh,
Chớ sống theo tà hạnh!
Người chánh hạnh hưởng lạc,
Cả đời này, đời sau."

170. "Hãy nhìn như bọt nước,
Hãy nhìn như cánh huyễn!
Quán nhìn đời như vậy,
Thần chết không bắt gặp."

171. "Hãy đến nhìn đời này,
Như xe vua lộng lẫy,
Người ngu mới tham đắm,
Kẻ trí nào đắm say."
172. "Ai sống trước buồng lung,
Sau sống không phóng dật,
Chói sáng rực đời này.
Như trăng thoát mây che."
173. "Ai dùng các hạnh lành,
Làm xóa mờ nghiệp ác,
Chói sáng rực đời này,
Như trăng thoát mây che."
174. "Đời này thật mù quáng,
Ít kẻ thấy rõ ràng.
Như chim thoát khỏi lưới,
Rất ít đi thiên giới."
175. "Như chim thiên nga bay,
Thần thông liêng giữa trời;
Chiến thắng ma, ma quân,
Kẻ trí thoát đời này."
176. "Ai vi phạm một pháp,
Ai nói lời vọng ngữ,
Ai bác bỏ đời sau,
Không ác nào không làm."
177. "Keo kiết không sanh thiên,
Kẻ ngu ghét bỏ thí,
Người trí thích bố thí,
Đời sau, được hưởng lạc."
178. "Hơn thống lãnh cõi đất,
Hơn được sanh cõi trời,
Hơn chủ trì vũ trụ,
Quả Dự Lưu tối thắng."
XIV. Phẩm Phật Đà
179. "Vị chiến thắng không bại,
Vị bước đi trên đời,
Không dấu tích chiến thắng,
Phật giới rộng mênh mông,
Ai dùng chân theo dõi
Bậc không để dấu tích?"
180. "Ai giải tỏa lưới tham,
Ai phược hết dốt dẫn,
Phật giới rộng mênh mông,
Ai dùng chân theo dõi,
Bậc không để dấu tích?"
181. "Người trí chuyên thiên định,
Thích an tịnh viễn ly,
Chư thiên đều ái kính,
Bậc chánh giác, chánh niệm."
182. "Khó thay, được làm người,
Khó thay, được sống còn,
Khó thay, nghe diệu pháp,
Khó thay, Phật ra đời!"
183. "Không làm mọi điều ác.
Thành tựu các hạnh lành,
Tâm ý giữ trong sạch,

Chính lời chư Phật dạy."
184. "Chư Phật thường giảng dạy;
Nhẫn, khổ hạnh tối thượng,
Niết bàn, quả tối thượng;
Xuất gia không phá người;
Sa môn không hại người."
185. "Không phi báng, phá hoại,
Hộ trì giới căn bản,
Ăn uống có tiết độ,
Sàng tọa chỗ nhàn tịnh
Chuyên chú tăng thượng tâm,
Chính lời chư Phật dạy."
186. "Dầu mưa bằng tiền vàng,
Các dục khó thỏa mãn.
Dục đáng nhiều ngọt ít,
Biết vậy là bậc trí."
187. "Đệ tử bậc chánh giác,
Không tìm cầu dục lạc,
Dầu là dục chư thiên,
Chỉ ưa thích ái diệt."
188. "Loài người sợ hoảng hốt,
Tìm nhiều chỗ quy y,
Hoặc rừng rậm, núi non,
Hoặc vườn cây, đền tháp."
189. "Quy y ấy không ổn,
Không quy y tối thượng.
Quy y các chỗ ấy,
Không thoát mọi khổ đau?"
190. "Ai quy y Đức Phật,
Chánh pháp và chư tăng,
Ai dùng chánh tri kiến,
Thấy được bốn Thánh đế."
191. "Thấy khổ và khổ tập,
Thấy sự khổ vượt qua,
Thấy đường Thánh tám ngành,
Đưa đến khổ não tận."
192. "Thật quy y an ổn,
Thật quy y tối thượng,
Có quy y như vậy,
Mới thoát mọi khổ đau."
193. "Khó gặp bậc thánh nhơn,
Không phải đâu cũng có.
Chỗ nào bậc trí sanh,
Gia đình tất an lạc."
194. "Vui thay, Phật ra đời!
Vui thay, Pháp được giảng!
Vui thay, Tăng hòa hợp!
Hòa hợp tu, vui thay!"
195. "Cúng dường bậc đáng cúng,
Chư Phật hoặc đệ tử,
Các bậc vượt hý luận,
Đoạn diệt mọi sầu bi."
196. "Cúng dường bậc như vậy,
Tịch tịnh, không sợ hãi,
Các công đức như vậy,

Không ai ước lường được."

XV. Phạm An Lạc

197. "Vui thay, chúng ta sống,
Không hận, giữa hận thù!

Giữa những người thù hận,
Ta sống, không hận thù!"

198. "Vui thay, chúng ta sống,
Không bệnh, giữa ốm đau!

Giữa những người bệnh hoạn,
Ta sống, không ốm đau."

199. "Vui thay, chúng ta sống,
Không rộn giữa rộn ràng;

Giữa những người rộn ràng,
Ta sống, không rộn ràng."

200. "Vui thay chúng ta sống,
Không gì, gọi của ta.

Ta sẽ hưởng hỷ lạc,
Như chư thiên Quang Âm."

201. "Chiến thắng sinh thù oán, 202. "Lửa nào
sánh lửa tham?

Thất bại chịu khổ đau,
Sống tịch tịnh an lạc.

Bỏ sau mọi thắng bại."
Ác nào bằng sân hận?

Khổ nào sánh khổ uẩn,
Lạc nào bằng tịnh lạc."

203. "Đói ăn, bệnh tối thượng,
Các hành, khổ tối thượng,

Hiếu như thực là vậy,
Niết Bàn, lạc tối thượng."

204 "Không bệnh, lợi tối thượng,
Biết đủ, tiền tối thượng,

Thành tín đối với nhau,
Là bà con tối thượng.

Niết Bàn, lạc tối thượng."

205. "Đã nếm vị độc cư,
Được hưởng vị nhàn tịnh,

Không sợ hãi, không ác,
Nếm được vị pháp hỷ."

206. "Lành thay, thấy thánh nhân,
Sống chung thường hưởng lạc.

Không thấy những người ngu,
Thường thường được an lạc."

207. "Sống chung với người ngu,
Lâu dài bị lo buồn.

Khổ thay gần người ngu,
Như thường sống kẻ thù.

Vui thay, gần người trí,
Như chung sống bà con."

208. "Bậc hiền sĩ, trí tuệ
Bậc nghe nhiều, trì giới,

Bậc tự chế, Thánh nhân;
Hãy gần gũi, thân cận

Thiện nhân, trí giả ấy,
Như trăng theo đường sao."

XVI. Phạm Hỷ Ái

209. "Tự chuyên, không đáng
chuyên

Không chuyên, việc đáng chuyên.
Bỏ đích, theo hỷ ái,

Ganh tị bậc tự chuyên."

210. "Chớ gần gũi người yêu,
Trọn đời xa kẻ ghét.

Yêu không gặp là khổ,
Oán phải gặp cũng đau."

211. "Do vậy chớ yêu ai,
Ái biệt ly là ác;

Những ai không yêu ghét,
Không thể có buộc ràng."

212. "Do ái sinh sầu ưu,
Do ái sinh sợ hãi,

Ai thoát khỏi tham ái,
Không sầu, đâu sợ hãi?"

213. "Ái luyến sinh sầu ưu,
Ái luyến sinh sợ hãi.

Ai giải thoát ái luyến
Không sầu, đâu sợ hãi?"

214. "Hỷ ái sinh sầu ưu,
Hỷ ái sinh sợ hãi.

Ai giải thoát hỷ ái,
Không sầu, đâu sợ hãi?"

215. "Dục ái sinh sầu ưu,
Dục ái sinh sợ hãi,

Ai thoát khỏi dục ái,
Không sầu, đâu sợ hãi?"

216. "Tham ái sinh sầu ưu,
Tham ái sinh sợ hãi.

Ai thoát khỏi tham ái,
Không sầu, đâu sợ hãi."

217. "Đủ giới đức, chánh kiến;
Trú pháp, chứng chân lý,

Tự làm công việc mình,
Được quần chúng ái kính."

218. "Ước vọng pháp ly ngôn
Ý cảm xúc thượng quá

Tâm thoát ly ác dục,
Xứng gọi bậc Thượng Lưu."

219. "Khách lâu ngày ly hương,
220. "Cũng vậy các phước nghiệp,

An toàn từ xa về,
Bà con cùng thân hữu,

Hân hoan đón chào mừng."
Đón chào người làm lành,

Đời này đến đời kia.
Như thân nhân, đón chào."

XVII. Phạm Phẫn Nộ

221. "Bỏ phẫn nộ, ly mạn,
Vượt qua mọi kiết sử,

Không chấp trước danh sắc.
Khổ không theo vô sản."

222. "Ai chận được phẫn nộ,

Như dùng xe đang lăn,
Ta gọi người đánh xe,
Kẻ khác, cầm cương hò."
223. "Lấy không giận thắng giận,
Lấy thiện thắng không thiện,
Lấy thí thắng xan tham,
Lấy chơn thắng hư ngụy."
224. "Nói thật, không phần nộ,
Của ít, thí người xin,
Nhờ ba việc lành này,
Người đến gần thiên giới."
225. "Bạc hiền không hại ai,
Thân thường được chế ngự,
Đạt được cảnh bất tử,
Đến đây, không ưu sầu."
226. "Những người thường giác
tỉnh,
Ngày đêm siêng tu học,
Chuyên tâm hướng Niết Bàn,
Mọi lậu hoặc được tiêu."
227. "A-tu-la, nên biết,
Xưa vậy, nay cũng vậy,
Ngồi im, bị người chê,
Nói nhiều bị người chê.
Nói vừa phải, bị chê.
Làm người không bị chê,
Thật khó tìm ở đời."
228. "Xưa, vị lai, và nay,
Đâu có sự kiện này,
Người hoàn toàn bị chê,
Người trọn vẹn được khen."
229. "Sáng sáng, thăm xét kỹ.
Bạc có trí tán thán.
Bạc trí không tỳ vết,
Đầy đủ giới định tuệ."
230. "Hạnh sáng như vàng ròng,
Ai dám chê vị ấy?
Chư thiên phải khen thưởng,
Phạm Thiên cũng tán dương".
231. "Giữ thân đừng phần nộ,
Phòng thân khéo bảo vệ,
Từ bỏ thân làm ác,
Vời thân làm hạnh lành."
232 "Giữ lời đừng phần nộ,
Phòng lời, khéo bảo vệ,
Từ bỏ lời thô ác,
Vời lời, nói điều lành."
233. "Giữ ý đừng phần nộ,
Phòng ý, khéo bảo vệ,
Từ bỏ ý nghĩ ác,
Vời ý, nghĩ hạnh lành."
234. "Bạc trí bảo vệ thân,
Bảo vệ luôn lời nói
Bảo vệ cả tâm tư,
Ba nghiệp khéo bảo vệ."

XVIII. Phẩm Cầu Uế

235. "Ngươi nay giống lá héo,
Diêm sứ đang chờ ngươi,
Ngươi đứng trước cửa chết,
236. "Hãy tự làm hòn đảo,
Tinh cần gấp, sáng suốt.
Trừ cầu uế, thanh tịnh,
Đường trường thiếu tư lương." Đến Thánh địa
chư Thiên."
237. "Đời ngươi nay sắp tàn,
Tiến gần đến Diêm Vương.
Giữa đường không nơi nghỉ,
Đường trường thiếu tư lương."
238. "Hãy tự làm hòn đảo,
Tinh cần gấp sáng suốt.
Trừ cầu uế, thanh tịnh,
Chẳng trở lại sanh già."
239. "Bạc trí theo tuần tự.
Từng sát na trừ dần.
Như thợ vàng lọc bụi
Trừ cầu uế nơi mình."
240. "Như sét từ sắt sanh,
Sắt sanh lại ăn sắt,
Cũng vậy, quá lợi dưỡng
Tự nghiệp dẫn cõi ác."
241. "Không tụng làm nhóp kinh,
Không đứng dậy, bản nhà,
Biếng nhác làm nhớ sắc,
Phóng dật uế người canh"
242. "Tà hạnh như đàn bà,
Xan tham nhóp kẻ thí,
Ác pháp là vết nhớ,
Đời này và đời sau."
243. "Trong hàng cầu uế ấy,
Vô minh, nhớ tối thương,
Đoạn nhớ ấy, tỷ kheo,
Thành bạc không uế nhiễm."
244. "Dễ thay, sống không hổ
Sống lỗ mãng như quạ,
Sống công kích huênh hoang,
Sống liêu lĩnh, nhiễm ô."
245. "Khó thay, sống xấu hổ,
Thường thường cầu thanh tịnh.
Sống vô tư, khiêm tốn,
Trong sạch và sáng suốt."
246. "Ai ở đời sát sinh,
Nói láo không chân thật,
Ở đời lấy không cho,
Qua lại với vợ người."
247. "Uống rượu men, rượu nấu,
Người sống đam mê vậy,
Chính ngay tại đời này,
Tự đào bới gốc mình."
248. "Vậy người, hãy nên biết,
Không chế ngự là ác."

Chớ để tham phi pháp,
Làm người đau khổ dài."
249. "Do tín tâm, hỷ tâm
Loài người mới bố thí.
Ở đây ai bất mãn
Người khác được ăn uống,
Người ấy ngày hoặc đêm,
Không đạt được tâm định?"
250. "Ai cắt được, phá được,
Tận gốc nhỏ tâm ấy.
Người ấy ngày hoặc đêm,
Đạt được tâm thiền định."
251. "Lửa nào bằng lửa tham!
Chấp nào bằng sân hận!
Lưới nào bằng lưới si!
Sông nào bằng sông ái!"
252. "Dễ thay thấy lỗi người,
Lỗi mình thấy mới khó.
Lỗi người ta phan tìm,
Như sàng trấu trong gạo,
Còn lỗi mình, che đậy,
Như kẻ gian dấu bài."
253. "Ai thấy lỗi của người,
Thường sanh lòng chỉ trích,
Người ấy lậu hoặc tăng,
Rất xa lậu hoặc diệt."
254. "Hu không, không dấu chân,
Ngoài đây, không sa môn,
Chúng sanh thích hý luận,
Như lai, hý luận trừ."
255. "Hu không, không dấu chân,
Ngoài đây, không sa môn.
Các hành không thường trú,
Chư Phật không giao động."
XIX. Phẩm Pháp Trụ
256. "Người đâu phải pháp trụ,
Xử sự quá chuyên chế,
Bậc trí cần phân biệt
Cả hai chánh và tà!"
257. "Không chuyên chế, đúng
pháp,
Công bằng, dắt dẫn người,
Bậc trí sống đúng pháp,
Thật xứng danh pháp trụ."
258. "Không phải vì nói nhiều,
Mới xứng danh bậc trí.
An ổn, không oán sợ.
Thật đáng gọi bậc trí."
259. Không phải vì nói nhiều,
Mới xứng danh trì pháp,
Những ai tuy nghe ít,
Nhưng thân hành đúng pháp,
Không phóng túng chánh pháp,
Mới xứng danh trì pháp."
260. Không phải là trưởng lão,

Dầu cho có bạc đầu.
Người chỉ tuổi tác cao,
Được gọi là: "Lão ngu."
261. "Ai chân thật, đúng pháp,
Không hại, biết chế phục,
Bậc trí không cầu ư,
Mới xứng danh Trưởng Lão."
262. "Không phải nói lưu loát,
Không phải sắc mặt đẹp,
Thành được người lương thiện,
Nếu ganh, tham, dối trá."
263. "Ai cắt được, phá được
Tận gốc nhỏ tâm ấy
Người trí ấy diệt sân,
Được gọi người hiền thiện."
264. "Đầu trọc, không sa môn
Nếu phóng túng, nói láo.
Ai còn đây dục tham,
Sao được gọi sa môn?"
265. "Ai lắng dịu hoàn toàn,
Các điều ác lớn nhỏ,
Vì lắng dịu ác pháp,
Được gọi là Sa môn."
266. "Chỉ khát thực nhờ người,
Đâu phải là tỷ kheo!
Phải theo pháp toàn diện,
Khất sĩ không, không đủ."
267. "Ai vượt qua thiện ác,
Chuyên sống đời Phạm Hạnh,
Sống thâm sát ở đời,
Mới xứng danh tỷ kheo."
268. "Im lặng nhưng ngu si,
Đâu được gọi ẩn sĩ?
Như người cầm cán cân,
Bậc trí chọn điều lành."
269. "Từ bỏ các ác pháp,
Mới thật là ẩn sĩ.
Ai thật hiểu hai đời
Mới được gọi ẩn sĩ."
270. "Còn sát hại sinh linh,
Đâu được gọi Hiền thánh.
Không hại mọi hữu tình,
Mới được gọi Hiền Thánh."
271. "Chẳng phải chỉ giới cấm
Cũng không phải học nhiều,
Chẳng phải chứng thiền định,
Sống thanh vắng một mình."
272. "Ta hưởng an ổn lạc,
Phàm phu chưa hưởng được.
Tỷ kheo, chớ tự tin
Khi lậu hoặc chưa diệt."
XX. Phẩm Đạo
273. "Tám chánh, đường thù thắng,
Bốn câu, lý thù thắng,
Ly tham, pháp thù thắng,

Giữa các loài hai chân,
Pháp nhãn, người thù thắng."

274. "Đường này, không đường
khác

Đưa đến kiến thanh tịnh.

Nếu người theo đường này,

Ma quân sẽ mê loạn."

275. "Nếu người theo đường này,

Đau khổ được đoạn tận.

Ta dạy người con đường.

Với trí, gai chướng diệt."

276. "Người hãy nhiệt tình làm,

Như Lai chỉ thuyết dạy.

Người hành trì thiền định

Thoát trôi buộc Ác ma."

277. "Tất cả hành vô thường "

Với Tuệ, quán thấy vậy

Đau khổ được nhàm chán;

Chính con đường thanh tịnh."

278. "Tất cả hành khổ đau

Với Tuệ quán thấy vậy,

Đau khổ được nhàm chán;

Chính con đường thanh tịnh."

279. "Tất cả pháp vô ngã,

Với Tuệ quán thấy vậy,

Đau khổ được nhàm chán

Chính con đường thanh tịnh."

280. "Khi cần, không nỗ lực,

Tuy trẻ mạnh, nhưng lười

Chỉ nhu nhược, biếng nhác.

Với trí tuệ thụ động,

Sao tìm được chánh đạo?"

281. "Lời nói được thận trọng,

Tâm tư khéo hộ phòng,

Thân chớ làm điều ác,

Hãy giữ ba nghiệp tịnh,

Chứng đạo thánh nhân dạy."

282. "Tu thiên, trí tuệ sanh,

Bỏ Thiên, trí tuệ diệt.

Biết con đường hai ngã

Đưa đến hữu, phi hữu,

Hãy tự mình nỗ lực,

Khiến trí tuệ tăng trưởng."

283. "Đón rừng không đón cây

Từ rừng, sinh sợ hãi;

Đón rừng và ái dục,

Tỷ kheo, hãy tịch tịnh."

284. "Khi nào chưa cắt tiết,

Ái dục giữa gái trai,

Tâm ý vẫn buộc ràng,

Như bò con vú mẹ."

285. "Tự cắt giây ái dục,

Như tay bẻ sen thu,

Hãy tu đạo tịch tịnh,

Niết-Bàn, Thiện Thệ dạy."

286. "Mùa mưa ta ở đây

Đông, hạ cũng ở đây,

Người ngu tâm tưởng vậy,

Không tự giác hiểm nguy."

287. "Người tâm ý đắm say

Con cái và súc vật,

Tử thân bắt người ấy,

Như lụt trôi làng ngủ. "